

Is een kind uit het buitenland halen nog van deze tijd?

Een kind redden uit een hopeloze situatie in een ver land, wat kan daarop tegen zijn? Van alles, vindt de Raad voor Jeugdbescherming. Het adviesorgaan pleit voor afschaffing van internationale adoptie.

DOOR ANNEKE STOFFELEN

'Al redden we er maar één.' Met dat zinnetje, uitgesproken in het tv-programma van Mies Bouwman, stond schrijver Jan de Hartog in 1967 onbedoeld aan het begin van een golf van interlandelijke adoptie door Nederlandse ouders. De redactie van het programma werd na afloop platgebeld door honderden mensen die net als De Hartog bereid waren zich te ontfermen over een Zuid-Koreaans of Vietnamees kind dat door een Amerikaanse soldaat was verwekt, en om die reden in eigen land werd uitgekotst.

Een kind redden van een uitzichtloze toekomst in een ver land, wat kon daarop tegen zijn?

Nu, bijna een halve eeuw later, zijn de adoptiekinderen die in de idealistische jaren naar Nederland werden gehaald ruimschoots volwassen. En blijkt die adoptie vaak meer krassen te hebben nagelaten dan destijds kon worden bevroed.

Minder adopties

De discussie over adoptie is de afgelopen jaren vaker opgelaaid. Strengere regels hebben ertoe geleid dat het ingewikkelder is geworden om een kind te adopteren, maar ook de omstandigheden in de traditionele landen van herkomst zijn zo verbeterd dat adoptie minder vaak nodig is. Werden er in 2010 nog 705 buitenlandse kinderen in Nederland geadopteerd, in 2015 waren dat er nog maar 304. Het grootste deel, 85 procent van de kinderen, heeft speciale zorg nodig die zij in eigen land niet kunnen krijgen.

Met het advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) dat woensdag is verschenen, zegt voor het eerst een gezaghebbend adviesorgaan: internationale adoptie, daar kunnen we beter helemaal mee

stoppen. Daarmee steekt de RSJ ongevraagd zijn nek uit. Het ministerie van Justitie had namelijk om een rapport gevraagd waarin de RSJ vier toekomstscenario's voor het systeem van interlandelijke adoptie zou afwegen. De RSJ heeft zich echter allereerst de vraag gesteld hoe kinderen die niet in hun eigen gezin kunnen opgroeien, het beste beschermd kunnen worden. Adoptie is daarop niet het antwoord, meent de RSJ.

De raad constateert dat interlandelijke adoptie een pervers effect heeft, namelijk dat de 'vraag' van wensouders het aanbod van kinderen in de hand werkt. Emeritus hoogleraar adoptie René Hoksbergen wijst er al jaren op dat adoptie kinderhandel aanwakkert. 'Adoptie heeft ook de idiotie van betaald draagmoederschap in de hand gewerkt. Kinderen worden gewoon verkocht.'

Met de RSJ is hij van mening dat adoptie blokkeert dat andere overheden zelf leren zorgen voor hun kinderen met medische of psychologische problemen. Als er de 'makkelijke' weg is van adoptie, belemmert dat de opbouw van een goed jeugdbeschermingssysteem in het eigen land. 'Als ze die kinderen maar weg kunnen doen, komt die verandering nooit', zegt Hoksbergen.

Dat zijn argumenten op macroniveau. Op individueel niveau zijn er grote verschillen in hoe adoptie een leven beïnvloedt. Journaliste Marina van Dongen, zelf als baby uit Griekenland geadopteerd en door haar Nederlandse ouders destijds omgedoopt tot Corrie, interviewde voor haar boek *De adoptie-monologen* dertig volwassenen die als kind werden geadopteerd. 'Ik probeerde zowel positieve als negatieve verhalen te verzamelen voor dat boek, ik wilde geen pamflet tegen adoptie schrijven. Toch bleek het heel moeilijk om die positieve mensen te vinden. In bijna alle verhalen is de adoptie ontwrichtend geweest. Er is aan je fundament geknaagd: wie ben ik? En vooral: wat doe ik hier? Dat is iets wat blijft wringen, ook al heb je nog zo'n fijn leven hier. Je leidt niet het leven waarvoor je geboren bent. Veel geadopteerden houden het gevoel: 'Misschien had ik dan in Calcutta in de ellende gezeten, maar dat was dan wel mijn ellende geweest.'

Toch blijkt uit grote groepsstudies dat het met 80 tot 90 procent van de geadopteerde kinderen op latere leeftijd behoorlijk goed gaat, zegt orthopedagoge Anneke Vinke, gespecialiseerd in adoptie. 'Dat wil niet zeggen dat het makkelijk is voor adoptiekinderen, het gaat altijd met veel emoties gepaard.'

Laatste optie

Vinke is kritisch op adoptie, maar wil de mogelijkheid niet uitsluiten. 'Het zou de laatste optie moeten zijn, als er echt geen mogelijkheden zijn in de eigen kring van een kind en binnen het eigen land. Dat zou altijd goed uitgezocht moeten zijn. De procedures daarvoor kunnen veel beter. Toch denk ik, alles afwegende, dat als een kind crepeert van de honger of sterft aan een hartaandoening die in een ander land operabel is, de optie van internationale adoptie moet worden opengehouden.'

Het advies van de RSJ werd in politiek Den Haag woensdag niet direct omarmd. Veel partijen vinden het advies 'te kort door de bocht' en PvdA en CDA willen liefst eerst een hoorzitting met deskundigen om een standpunt te bepalen.

De RSJ vraagt de minister het belang van de kinderen in het buitenland voorop te stellen, 'juist omdat zij zich niet zelf kunnen laten horen'. Het belang van het kind zou in deze discussie volgens de RSJ weleens ondergesneeuwd kunnen raken door andere belangen, zoals die van wensouders en adoptiebemiddelaars. Voor die laatste groep 'staat centraal dat de belangen van het kind gediend zijn met adoptie', schreven zij woensdag in een gezamenlijke reactie. De stem van het kind uit Nanjing of Pretoria was inderdaad nergens te horen.